

CU PRIVIRE LA RAPORTURILE ROMÂNNO-IUGOSLAVE (1945—1947)

VALERIU FLORIN DOBRINESCU

Cu mult înainte de 1918, românii și sîrbii au stabilit strînse legături de prietenie și astfel s-au pus bazele unei lupte comune, dificile și îndelungate, împotriva, mai întîi, a Imperiului Otoman și, apoi, a monarhiei dualiste austro-ungare.

Evenimentele din timpul primului război mondial au făcut din români și iugoslavi colaboratori apropiați. Atunci au fost stabilite principiile unei politici internaționale comune pe care România și Iugoslavia aveau să o ducă după război.

După 1919—1920, relațiile româno-iugoslave au căpătat un conținut nou, dezvoltîndu-se multilateral. Între cele două țări au avut loc importante schimburi comerciale și s-au dezvoltat continuu relațiile politico-diplomatice, mai ales în cadrul Micii Înțelegeri, în care aveau ca partener și statul cehoslovac. România și Iugoslavia luptau pentru menținerea statu-quo-ului teritorial; în acest scop au angajat întregul lor sistem de alianțe, promovînd o politică comună și la Societatea Națiunilor.

În anii care au urmat, România și Iugoslavia au continuat să promoveze schimburi comerciale și culturale, să intensifice legăturile lor politice și diplomatice în interesul consolidării prieteniei tradiționale dintre cele două țări și popoare¹. Încheierea Antantei Balcanice a consolidat această prietenie care avea în vedere întărirea păcii în sud-estul Europei. Activitatea internațională a celor două state, de apărare a statu-quo-ului teritorial prin menținerea tratatelor de pace încheiate în anii 1919—1920, a început, îndeosebi după 1937, să primească numeroase lovituri din partea puterilor fasciste. La aceasta s-a adăugat politica de concesi promovată de Anglia și de Franța, mai ales în preajma celei de a doua mari conflagrații mondiale, care a avut consecințe nefaste, constituind un factor decisiv în orientarea internațională a țărilor mici în anii marilor decizii, 1939—1940. Grupările fasciste din aceste state au speculat în interesul lor o atare situație, cu importante implicații interne și internaționale.

După eșecul creării unui bloc balcanic al neutrilor, contactele dintre guvernele român și iugoslav s-au menținut. La 6, 7 și 15 iulie 1940, ministrul de externe român, Mihail Manoilescu, a avut discuții cu ambasadorul Iugoslaviei la București, Avacumovic. În timpul acestor convorbiri, accentul s-a pus pe raporturile celor

¹ Vezi, în acest sens, lucrările: E. Campus, *Mica Înțelegere*, București, Editura Științifică, 1968; idem, *Înțelegerea Balcanică*, București, Editura Academiei R.S.R., 1972; Cr. Popișteanu, *România și Antanta Balcanică*, București, Editura Politică, 1968; ediția a II-a, 1970; Milan Vanku, *Mala Antanta, 1920—1938*, Titovo Uzece, 1969.

două state cu Ungaria și Bulgaria². La 15 iulie 1940, guvernul ungar făcea cunoscut, prin intermediul reprezentantului său acreditat la Belgrad, că „ar fi bucuros să știe dacă guvernul român ar fi inclinat să facă concesiile teritoriale care ar depăși simple corecturi de frontieră”, considerind acest punct ca esențial³ (s. ns.). Evenimentele grave pentru România de la sfârșitul lui august 1940 au reținut atenția diplomației iugoslave⁴.

Iugoslavia a fost nevoită să rupă relațiile diplomatice cu România la 7 mai 1941. Într-o notă de serviciu, din 16 mai 1941, Avacumovic transmitea „mulțumirile cele mai călduroase pentru toate manifestările de curlenie, de înțelegere și de simpatie ce i s-au arătat în aceste momente grele”⁵. Reacția violentă a Germaniei hitleriste față de Iugoslavia a emoționat profund poporul român. În noua conjunctură internațională, România a refuzat să ocupe Banatul sîrbesc, pe care germanii i l-au oferit⁶. În acest sens se arăta, în Consiliul de Miniștri român, la 25 iunie 1942, că atacarea Iugoslaviei „ar fi un act de dezonoare, pe care guvernul român nu-l poate face”⁷.

La 14 aprilie 1941, în urma unei conversații cu conducătorul statului, ministrul S.U.A. la București transmitea guvernului său asigurarea că „România nu s-a îndepărtat în nici-un fel de la atitudinea corectă pe care și-a asumat-o față de Iugoslavia îndată după izbucnirea ostilităților între această țară și Germania”⁸. Guvernul american a primit aceste asigurări cu mare satisfacție. Cîteva zile mai târziu, președintele american Roosevelt remarcă că „România n-a făcut nici-o mișcare contra Iugoslaviei”⁹.

Însăși recunoașterea noului stat croat s-a făcut cu reticențe¹⁰, pentru a se evita reacțiile unor mari puteri, și sub impulsul guvernului german¹¹.

Imediat după 23 august 1944, guvernul de uniune națională, condus de generalul Constantin Sănătescu, a stabilit ca obiective imediate pe plan extern scoaterea țării de sub alianța Axei, încheierea armistițiului cu Puterile Aliate și Asociate, lupta alături de Națiunile Unite împotriva Germaniei hitleriste și Ungariei horthyste și pentru eliberarea nordului Transilvaniei, în scopul redobîndirii independenței și suveranității naționale. În acest cadru, reluarea raporturilor politico-diplomatice și economice cu țări care se aflaseră sub dominație germană și de care ne legau raporturi tradiționale de prietenie, se impunea ca o necesitate obiectivă.

Atitudinea corectă avută de România față de Iugoslavia în timpul războiului a constituit unul din motivele cele mai serioase pentru ca relațiile bilaterale să fie reluate cît mai rapid posibil. În cercurile Ministerului de Externe, ca și printre membrii Institutului pentru probleme internaționale din Iugoslavia, reluarea raporturilor politico-diplomatice dintre cele două țări și popoare era considerată doar ca o chestiune de timp¹².

² Arhivele Statului București, Fond Casa Regală-Mihai I, dosar 46/1945, f. 67—68.

³ *Ibidem*, f. 71.

⁴ *Ibidem*, f. 74—75; telegramă nr. 2567, din 30 august 1940, orele 20,25, semnată Victor Cădere.

⁵ *Ibidem*, f. 55.

⁶ K. St. Pawlovitch, *Roumanie-Allemagne (1936—1941)* în „Balkan Studies”, 2, p. 259; Arhiva Ministerului Apărării Naționale (în continuare se va cita Arh. M.A.N.), M. St. Mj., S 2 Inf., dosar f. n., P. 1338, notă din 8 iunie 1944, f. 12.

⁷ Arh. St. București, Fond Casa Regală-Mihai I, d. 46/1945, f. 31.

⁸ *Ibidem*, f. 32; telegrama nr. 11.405, din 17 aprilie 1941.

⁹ *Ibidem*; f. 30; vezi și articolul lui Mihailovic din „The Nineteenth Century” und”, no. DCCXC VIII, august 1943 (*Ibidem*, f. 50, 34).

¹⁰ Telegramă cifrată către Roma și Berlin, din 18 aprilie 1941, semnată Cretzeanu (*Ibidem*, f. 49).

¹¹ *Ibidem*, f. 50—51; Convorbire, din 5 mai 1941, la Ministerul Afacerilor Străine, între Cretzeanu și Steltzer.

¹² Arhiva Ministerului Afacerilor Externe, Iugoslavia, Fond 71/1945—1948, dosar 4, nepag.

În articolul de față ne propunem să ne oprim asupra relațiilor româno-iugoslave dintre anii 1945—1947 avînd în vedere, în acțiunea noastră, atît analiza raporturilor politico-diplomatice, cît și a celor economice sau culturale.

Insurecția română din august 1944 a adus o importantă contribuție la modificarea peisajului politico-militar înconjurător¹³.

La 22 octombrie 1944 Consiliul F.N.D. — creat la 12 octombrie prin acordul P.C.R., P.S.D., Frontul Plugarilor, Uniunea Patrioților, Sindicatele Unitare — a adresat un salut marelui Tito cu ocazia eliberării Belgradului, în care exprima hotărîrea poporului român de a dezvolta relații prietenești cu poporul iugoslav¹⁴.

Încă de la 30 august 1944, guvernul român hotărîse să nu mai recunoască statul croat¹⁵. Generalul Navratil, ministrul Croației, părăsea Bucureștiul cu destinația Zagreb, ca unul ce a fost tot timpul filo-german. Restul membrilor fostei legății croate, inclusiv atașatul militar, s-au declarat aderenți ai noii mișcări naționale iugoslave¹⁶.

Reluarea raporturilor diplomatice a fost precedată de sosirea la București a doi reprezentanți ai marelui Tito, Nicola Petrovic și Alex. Grolovic¹⁷.

În numeroase ocazii, oficialitățile iugoslave își arătau simpatia față de noi, considerînd că țara lor nu va uita niciodată că „poporul român nu s-a reprecizat în 1941 să răpească vreo bucată din teritoriul său”¹⁸.

Cu ocazia celei de a patra aniversări, la 7 iulie 1945, a răscoalei din Serbia, mareșalul Tito a ținut un amplu expozeu asupra coordonatelor politicii interne și externe a noii Iugoslavii, în cadrul căreia relațiile cu țările vecine ocupau un loc important. „Noi dorim — sublinia el — ca raporturile Iugoslaviei cu România, cu țara noastră vecină, să fie amicale, să se reia legăturile economice și culturale, astfel ca acestea să trăiască în pace, pentru că sînt în vecinătate strînsă. Acest lucru îl pretind interesele atît ale poporului nostru cît și ale poporului român”¹⁹ (s. n.).

La invitația agenției de știri iugoslave „Taniug”, o delegație de ziariști români a vizitat Belgradul. Raportul, întocmit de șeful delegației, sublinia „viul interes pentru România” în țara vecină și prietenă, precum și „largile posibilități de dezvoltare a relațiilor dintre cele două țări și popoare”²⁰.

La 8 august și 12 septembrie 1945 se aprecia, de către conducătorul Partidului Comunist Iugoslav, că între țările noastre „există cele mai bune legături și o înțelegere reciprocă”²¹. Totodată, presa iugoslavă remarcă că există multe posibilități pentru o „colaborare strînsă culturală și economică”²².

Într-o telegramă trimisă de la Moscova, la 16 septembrie 1945, ambasadorul țării noastre, Iorgu Iordan, informa Ministerul de Externe că Dekanozov, vice-comisar pentru afacerile străine al Uniunii Sovietice, care se ocupa de problemele românești, l-a informat că „Iugoslavia a acceptat să reia raporturile diplomatice cu noi”²³. Acest fapt ca și rezultatele fructuoase ale convorbirilor cu caracter eco-

¹³ *Rezistența europeană în anii celui de al doilea război mondial. 1938—1945. Țările din Europa centrală și de sud-est*, vol. I, București, Editura Militară, 1973, p. 317.

¹⁴ Cr. Popișteanu, *Cronologie politico-diplomatică românească 1944—1947*, București, Editura politică 1976, p. 70.

¹⁵ Arh. M.A.N., M. St. Mj., S 2 Inf., d. 1 611/1946, P. 1 659, f. 6.

¹⁶ Idem, d. 1 315/1944—1945, P. 1 336, f. 80, document din 31 august 1944.

¹⁷ *Ibidem*, f. 103.

¹⁸ Arh. M.A.E., Fond 71, Iugoslavia, vol. 4/1945—1948, nepag.; Raport înaintat Ministerului de Externe de Consulatul general al României de la Rusciuc (2 mai 1945), unde se reproduceau aprecierile delegatului iugoslav Vuk Ivasovic. O delegație militară română, condusă de generalul Dumitru Romulus, a participat la sărbătorirea Zilei Victoriei în capitala Iugoslaviei, la 9 mai 1945 (*Ibidem*).

¹⁹ *Ibidem*; vezi și comentariul Agenției britanice de informații „Reuter”, din 8 iulie 1945.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ *Ibidem*.

²² Vezi articolul lui Vladimir Ribnikar din ziarul „Politika” — *Condițiile păcii în Balcani*, din 18 iulie 1945 (*Ibidem*).

²³ *Ibidem*.

nomie care au avut loc la Belgrad, în noiembrie 1945, au precipitat reluarea raporturilor româno-iugoslave. Ca urmare, la 24 ianuarie 1946, la București își începea activitatea Reprezentanța Comitetului Național de Eliberare al Iugoslaviei²⁴, iar la 30 martie cele două țări își ridicau relațiile lor la nivel de ambasadă²⁵. Ambasadorul român, Tudor Vianu, și-a prezentat, în martie 1946, scrisorile de acreditare, eveniment care a fost urmat de ample relații în presă, ca și de o cuprinzătoare apropiere rostită, în parlamentul iugoslav, de către Iosif Broz Tito, în care se arăta: „Cu România există bune legături. S-au reluat raporturile diplomatice. Există destul de vii schimburi economice, lucru care presupune că relațiile dintre țara noastră și România vor fi și în viitor dintre cele mai sincere”²⁶.

La rîndul său, dr. Dane Medacovic, la 31 mai 1946, prezenta scrisorile de acreditare șefului statului român, în calitate de ambasador extraordinar și plenipotențiar al Republicii Federative Populare Iugoslavia²⁷.

Un moment important din istoria raporturilor româno-iugoslave este acela legat de participarea celor două țări la Conferința de Pace de la Paris din anul 1946. Acolo, Iugoslavia a făcut parte din comisiile pe probleme, în mai multe rînduri delegații ei luînd cuvîntul și făcînd aprecieri asupra unor chestiuni ce vizau interesele țării noastre.

La 23 august 1946, șeful delegației române, la Conferința de Pace, Gh. Tătarăscu, a avut o lungă întrevvedere cu conducătorul delegației iugoslave, Eduard Kardelj²⁸, căruia i-a prezentat justetea observațiilor guvernului nostru față de unele puncte ale Proiectului Tratatului de Pace. Diplomatul român și-a exprimat speranța că la elaborarea finală a tratatelor de pace se va ține cont de obiecțiile justificate ale delegației noastre.

O problemă care a suscitat vii discuții în cadrul Comisiei Economice pentru România, ridicată de delegatul sud-african Parminster²⁹. Acesta solicita „prețuri juste” pentru produsele livrate României de companiile aliate. Față de acest amendament, delegația Franței, de acord cu cea sovietică și reprezentanții iugoslavi, a cerut să nu figureze în tratatul cu România o discriminare în favoarea firmelor străine din țara noastră. Cehoslovacia, U.R.S.S. și Iugoslavia au fost însă de acord cu propunerea franceză de a se amîna discuția pînă la primirea unor informații suplimentare³⁰. Chestiunea a fost aminată pînă la discutarea articolului 20, în urma votului rezultînd 13 aprobări, o abținere și un vot împotriva³¹.

O altă problemă care a suscitat vii discuții în cadrul Conferinței de Pace a fost aceea a Dunării³². În acest context, conducătorul delegației sovietice, V. Molotov, a respins teoriile senatorului american Vandenberg despre chestiunea așa-ziselor „posibilități economice egale”³³ și a „regimului internațional al Dunării”. În afară de Molotov, au mai vorbit Bevin, Kardelj³⁴, Vandenberg și H. Pika. Conducătorul delegației iugoslave a contestat dreptul Conferinței de a discuta problema Dunării, această chestiune fiind numai de resortul riveranilor.

²⁴ Cr. Popișteanu, *op. cit.*, p. 77.

²⁵ *Ibidem*, p. 85.

²⁶ *România în anii revoluției democrat-populare, 1944—1947*, București, Editura politică, 1971, p. 223.

²⁷ „Monitorul Oficial”, Partea I-a, nr. 125, 1 iunie 1946, p. 5538.

²⁸ „Știința” din 26 august 1946.

²⁹ „Buletin Britanic de informații”, nr. 46, 27 august 1946, p. 1.

³⁰ Valeriu Florin Dobrinescu, *Cu privire la raporturile româno-cehoslovace (1945—1947)*, în „Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, Iași, tom. XV, 1978, p. 219—231.

Balcani și Finlanda a fost chestiunea concesiunii petroliere anglo-americane din tom. XV, 1978, p. 219—231.

³¹ „Știința” din 1 septembrie 1946.

³² „Buletin Britanic de informații”, din 2 octombrie 1946.

³³ *Documente. Poziția Uniunii Sovietice la Conferința Păcii*, Anexă la „Probleme Externe”, nr. 5/1946, p. 34.

³⁴ Ion Enescu, *Politica externă a României în anii 1944—1947*, în „Anale de istorie”, 4/1977, p. 73; *Conférence de Paris, C.P. (Doc. 29, Commission Économique pour les pays balkaniques et la Finlande. Annexes au Rapport de la Commission sur le projet de traité avec la Roumanie)*, Paris, Palais de Luxembourg, 8 octombrie 1946, p. 35.

Delegația iugoslavă declara, în legătură cu articolul 34 din Proiectul Tratatului de Pace cu România, că această Conferință „nu are competența să decidă regimul Dunării, dat fiind dreptul nostru de suveranitate garantat prin Carta Națiunilor Unite”³⁵. Totodată, reprezentanții iugoslavi constatau că „printre delegațiile care au votat propunerea franceză, nici una din ele nu reprezintă un stat riveran”³⁶.

La Conferința de Pace, Iugoslavia și România au afirmat drepturile statelor mici de a fi privite și tratate pe picior de egalitate. Acolo, n-a fost recunoscut îndeajuns efortul poporului iugoslav la lupta împotriva fascismului, avînd loc chiar și subestimări ale acestei contribuții³⁷.

În cursul anului 1947 raporturile politico-diplomatice dintre România și Iugoslavia s-au întărit considerabil. Preziđiul Adunării Naționale a Republicii Federative Iugoslavia a acreditat ca ambasador, la 10 octombrie 1947, în locul lui Dane Medacovic, care își încheiase misiunea, pe Rodonye Golubovic³⁸. La 17 octombrie, același an, noul ambasador al Iugoslaviei a mers în audiență oficială de prezentare la șeful statului român³⁹.

Un moment de referință din istoria celor două țări și popoare a fost acela legat de vizita unei delegații guvernamentale iugoslave la București. În timpul ei, la 19 decembrie 1947, dr. Petru Groza și Iosif Broz Tito, în numele guvernelor lor, au semnat Tratatul de prietenie, colaborare și asistență mutuală dintre România și Iugoslavia, încheiat pentru o perioadă de 20 de ani⁴⁰. Era rezultatul firesc al bunelor relații — politico-diplomatice, economice, culturale — ce se statorniciseră între cele două state în această perioadă de mari prefaceri revoluționare pentru istoria ambelor popoare.

Un ecou deosebit a avut în țara vecină și prietenă abolirea monarhiei în România. Ziarele iugoslave au comentat amplu evenimentele în urma cărora România „a pășit pe calea dreaptă”⁴¹. „Proclamaarea Republicii — se afirma în „Borba” — reprezintă victoria forțelor democratice în lupta lor pentru construcția țării și întărirea democrației”⁴². Într-un alt articol, publicat în același cotidian, se aprecia că 30 decembrie 1947 a fost „consecința logică inevitabilă a schimbărilor intervenite în viața publică și socială a țării”⁴³. La rîndul său, cotidianul „Politika” scria: „Occidentul regretă pe Mihai pentru că imperialiștii occidentali, societățile petroliere și capitalul internațional pierde prin plecarea lui ultimele speranțe de a-și relua pozițiile lor în România”⁴⁴.

Uniunea Comuniștilor din Iugoslavia a avut un rol esențial în opera de refacere economică⁴⁵, țara transformîndu-se într-un imens șantier. La această acțiune au participat și numeroase brigăzi de tineri din țările vecine printre care și România. Statul iugoslav a acordat o atenție deosebită relațiilor economice cu celelalte țări de democrație populară. Tratatul cu Uniunea Sovietică, completat în mai 1946 prin acorduri economice, a fost urmat, în anii 1946 și 1947, de semnarea unor tratate similare cu statele din Europa centrală și de sud-est⁴⁶. Aceste acorduri au avut un mare rol în refacerea economică a țării și au dus la crearea unor condiții favorabile pentru îmbunătățirea raporturilor politico-diplomatice, culturale și științifice.

³⁵ *Conférence de Paris...*, p. 35.

³⁶ *Ibidem*, p. 36.

³⁷ Vladimir Dedijer, I. B. Tito, *Contribuție la o biografie*, Pancevo, „Liberitatea”, 1953, p. 434—435.

³⁸ Arh. St. București, Fond Casa Regală-Mihai I, d. 35/1947, f. 1—2.

³⁹ „Monitorul Oficial”, partea I-a, nr. 242, 20 octombrie 1947, p. 9394.

⁴⁰ Cr. Popișteanu, *op. cit.*, p. 35.

⁴¹ Arh. M.A.N., M. St. Mj., S 2 Inf., d. 636/1948, P. 1 829, f. 59.

⁴² Gh. Cazan, N. Gh. Lupu, *Împrejurările externe ale proclamării Republicii Populare Române și ecoul ei internațional*, în „Analele Universității București”, Istorie, Anul XXI, 1/1973, p. 86, 94.

⁴³ *Ibidem*, p. 94.

⁴⁴ Arh. M.A.N., S. 2 Inf., M. St. Mj., d. 636/1948, P. 1 829, f. 25.

⁴⁵ *Pregled Istorije Soveza Komunisti Jugoslavje*, Beograd, 1963, p. 445—452.

⁴⁶ Vladimir Dedijer, *op. cit.*, p. 104.

Un rol deosebit pentru dezvoltarea raporturilor, pe multiple planuri, dintre cele două țări și popoare l-au jucat schimburile economice. La început, datorită unor condiții obiective, atât România cât și Iugoslavia au avut dificultăți în mersul normal al schimburilor comerciale. Imediat după 23 august s-au creat camere de comerț ce își propuneau promovarea raporturilor economice cu Uniunea Sovietică, S.U.A., Anglia, Franța, Iugoslavia, Egiptul, Libanul etc.; eforturile guvernului îndreptate în direcția reluării schimburilor comerciale cu străinătatea, încurajate de o serie de industriași sau comercianți, nu au fost încununate de succes⁴⁷.

La 3 ianuarie 1945 au avut loc discuții între Tudor Ionescu, subsecretar de stat la Ministerul Economiei Naționale, și Nicola Grulovic, reprezentantul Comitetului Național de Eliberare al Iugoslaviei, trimis extraordinar al mareșalului Tito. Discuțiile au avut ca subiect încheierea unei convenții economice pentru a cărei perfectare urma să se creeze o comisie mixtă de specialiști. Această comisie urma să treacă la organizarea propriu-zisă a viitorului schimb de mărfuri. În acest context, sublinia diplomatul țării vecine, Iugoslavia putea să furnizeze „minereuri, tananți, textile, bumbac, lână, minereuri necesare industriei chimice”⁴⁸.

Guvernul român, cu toate că avea mari dificultăți economice, a ținut cont de solicitările statului iugoslav trimițând, în aprilie 1945, 100 de vagoane cu alimente⁴⁹.

La 15 octombrie 1945, la Comisariatul General al Comerțului Exterior, a fost primit în audiență atașatul comercial al Reprezentanței Federației Democratice Iugoslave, care a arătat că țara sa a invitat guvernul român să trimită la Belgrad o delegație economică⁵⁰. Consiliul de miniștri român, în ședința din 14 noiembrie 1945⁵¹, hotărâ instituirea unei Comisii pentru încheierea unor acorduri economice cu Iugoslavia, pe data de 9 noiembrie 1945, având ca președinte pe C. Agiu, subsecretar de stat la Ministerul Agriculturii și Domeniilor. Tratatul a avut loc la Belgrad, din partea iugoslavă participând la discuții A. Hebrong. Reprezentantul Iugoslaviei, într-un interviu publicat în „Politika”, afirma că viitorul tratat economic are „o mare importanță pentru țara sa”⁵², fiind primul contact de serviciu între ambele state după evenimentele din 1941. Totodată, el sublinia că „între cele două țări nu există nici-un fel de dificultăți”⁵³. Alături de „Politika” și celălalt cotidian belgrădean „Borba” a publicat ample comentarii asupra tratatelor economice din capitala Iugoslaviei, scoțând în evidență „bunele și prieteneștile raporturi”⁵⁴ dintre cele două țări între care nu exista nici-o chestiune litigioasă.

Raporturile comerciale cu Iugoslavia au fost reluate, printr-un aranjament, la 15 decembrie 1945, acesta fiind primul acord economic semnat între cele două țări după cel de al doilea război mondial⁵⁵. Acordul se baza pe aceleași principii ca și protocolul semnat cu Bulgaria, singura deosebire fiind că acest tratat economic ținea cont de prețurile internaționale. Volumul total al schimburilor prevăzute în acord atingea o valoare de 7 miliarde lei⁵⁶. Produsele iugoslave importate erau: minereu de fier, de cupru electrolitic, de antimoniu, crom și magneziu, carbură de calciu, tananți, alcaloizi și tutun. În schimb, se exportau: produse de petrol, explozive, sare și materii prime necesare fabricării hîrtiei și țigaretelor.

Din cauza situației dificile în care se găsea economia iugoslavă, schimburile cu această țară s-au menținut la un volum redus.

⁴⁷ România în anii..., p. 78.

⁴⁸ Arh. M.A.E., Fond 71, Iugoslavia, vol. 4/1945—1948. nepag.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Ibidem.

⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Cr. Popișteanu, op. cit., p. 83.

⁵⁶ *Les relations économiques de la Roumanie avec l'étranger*, Bucarest, Éditions de la Revue Roumaine, oct. 1946, p. 12.

În cursul anului 1945 s-au importat din Iugoslavia: 50 tone sulfat de sodiu și s-au exportat: 20 tone hirtie, 5.298 tone sare, 200 tone cărbune, 30 tone sulfat de aluminiu și 91 tone explozivi⁵⁷. În perioada ianuarie—iunie 1946, s-au exportat 29 tone piei, 20 tone sulfat și bisulfat de calciu, 11.092 tone sare, lemn de foc, cărbuni, parafină și gaze lichide⁵⁸.

Acordul din 15 decembrie 1945 a expirat la 30 iunie 1946. În cursul lunii iulie, același an, un nou acord a fost încheiat, prin care se prevedea ca Iugoslavia să exporte minereu de fier, crom și sulfat de aramă. Țara noastră urma să livreze sare și uleiuri minerale. Acordul viza, totodată, executarea unor operațiuni speciale.

În perioada de secetă prin care trecea țara noastră au fost importate din Iugoslavia însemnate cantități de cereale⁵⁹.

Valoarea exportului țării noastre în Iugoslavia a crescut mereu. Astfel, în decembrie 1947, Iugoslavia se afla pe locul al patrulea între partenerii comerciali ai României valoarea mărfurilor exportate în această țară atingând suma de 310.947 dolari⁶⁰.

Un viu interes au arătat cele două țări raporturilor culturale. În acest sens, a fost semnată, la 26 iunie 1947, la București, o Convenție de colaborare între Regatul României și Republica Federativă Populară a Iugoslaviei. Convenția, cuprinzând 6 articole, a fost parafată de Octav Livezeanu, ministrul informațiilor al țării noastre, și Vladimir Ribnikar, președintele Comitetului pentru cultură și artă al guvernului iugoslav⁶¹.

Așadar, analiza raporturilor româno-iugoslave din anii 1945—1947 ne arată că ele au cunoscut un proces continuu de întărire. Avându-și sorgintea în legăturile tradiționale care s-au stabilit între cele două popoare în decursul veacurilor de luptă comună împotriva dominației străine, relațiile s-au întărit considerabil în perioada interbelică. După a doua mare conflagrație mondială, identitatea de structură social-economică și politică a celor două țări a favorizat aprofundarea acestor relații, în momentul de față ele fiind un model de raporturi între state independente și suverane.

LES RELATIONS ROUMAINO-YOUGOSLAVES (1945—1947)

R é s u m é

Dans cet article, l'auteur présente les nouvelles données concernant les relations roumaino-yougoslaves, politiques-diplomatiques économiques et culturelles — de 1945 à 1947. L'auteur conclut qu'après la deuxième guerre mondiale, l'identité de structure social-économique et politique des deux états ont favorisé la resserment des relations d'amitié, à présent ces relations étant un model de rapports entre les états indépendants et souverains.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ Arh. M.A.E., Fond 71, Iugoslavia, vol. 4/1945—1948, nepag.

⁵⁹ *România în anii...*, p. p. 209.

⁶⁰ *Ibidem*, p. 299.

⁶¹ „Monitorul Oficial”, Anul CXV, nr. 237, 14 octombrie 1947, Legea nr. 336, p. 9216—9218.